

การขับเคลื่อนคุณธรรมขององค์กรเครือข่ายคุณธรรมภาคกลาง

งานสัมมนาคุณธรรมภาคกลาง

“รวมพลังประชารัฐขับเคลื่อนคุณธรรมความดีตามวิถีพอเพียง”

ระหว่างวันที่ ๘-๙ มีนาคม ๒๕๖๐

ณ โรงแรมแกรนด์รอยัล พลาซ่า

และ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ จังหวัดฉะเชิงเทรา

จัดทำโดย

ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) กระทรวงวัฒนธรรม

สารบัญ

	หน้า
1. สถานการณ์คุณธรรมและบริบทในพื้นที่	1
2. การขับเคลื่อนคุณธรรมในระดับนโยบายและพื้นที่	3
2.1 การขับเคลื่อนแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2559-2564) ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และประเทศไทย 4.0	3
2.2 การขับเคลื่อนคุณธรรมขององค์กรเครือข่ายคุณธรรมภาคกลาง 4 เครือข่าย	5
2.2.1 เครือข่ายภาครัฐ	5
2.2.2 เครือข่ายภาคประชาสังคม	7
2.2.3 เครือข่ายองค์กรภาคธุรกิจ	9
2.2.4 เครือข่ายเด็กและเยาวชน	14
3. ภาพรวมของขบวนขับเคลื่อนสังคมคุณธรรมในพื้นที่ภาคกลาง	15
4. ขบวนขับเคลื่อนคุณธรรมพื้นที่ภาคกลาง	19

การขับเคลื่อนคุณธรรมขององค์กรเครือข่ายคุณธรรมภาคกลาง¹

ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน)

1. สถานการณ์คุณธรรมและบริบทในพื้นที่

ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ร่วมกับศูนย์สำรวจความคิดเห็น “นิด้าโพล” สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า) สำรวจเรื่อง “สถานการณ์คุณธรรมของสังคมไทย” ระหว่างวันที่ 28 พฤศจิกายน – 22 ธันวาคม 2559 โดยสอบถามความคิดเห็นจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในภาคกลางกระจายทุกระดับการศึกษาและอาชีพ รวมทั้งสิ้นจำนวน 2,000 หน่วยตัวอย่าง

จากผลการสำรวจความคิดเห็นต่อประเด็นความรุนแรงของปัญหาวิกฤติด้านคุณธรรมในสังคมไทย ในภาพรวมมีความรุนแรงอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.94 ประเด็นปัญหาที่ควรแก้ไข 3 อันดับแรก คือ

1. ปัญหาพฤติกรรมวัตถุนิยม บริโภคนิยม ไม่มีความพอเพียง ค่าเฉลี่ย 3.16
2. ปัญหาคนรุ่นใหม่ไม่ค่อยมีสัมมาคารวะ ไม่เคารพผู้ใหญ่ ค่าเฉลี่ย 3.14
3. ปัญหาขาดระเบียบวินัย ไม่เคารพกติกา กฎหมาย ค่าเฉลี่ย 3.08

เมื่อถามถึงระดับความคิดเห็นต่อการส่งเสริมคุณธรรมประเด็นต่างๆ ในสังคมไทยในภาพรวม กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.01 ประเด็นที่ควรได้รับการส่งเสริม 3 อันดับแรก คือ

1. การดำเนินชีวิตด้วยความพอเพียง ค่าเฉลี่ย 4.13
2. ความซื่อสัตย์สุจริต ยึดมั่นในความถูกต้องต่อหน้าที่และบุคคลทั่วไป ค่าเฉลี่ย 4.08
3. การมีจิตอาสา และมีน้ำใจในการช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม ค่าเฉลี่ย 4.01

ในประเด็นการมีส่วนร่วมในการสร้างคุณธรรมที่ดี พบว่าส่วนใหญ่ ร้อยละ 16.48 คือ การดำเนินชีวิตด้วยความพอเพียง รองลงมา คือ ร้อยละ 16.38 ความมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และร้อยละ 14.02 ทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี

เมื่อถามถึง “ปณิธาน” หรือความมุ่งมั่นที่จะทำความดีตามรอยพ่อ เพื่อถวายพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พบว่าส่วนใหญ่ ร้อยละ 54.78 จะทำตามพระราชดำริ ใช้ชีวิตอย่างพอเพียง รองลงมา คือ ร้อยละ 24.48 ทำความดีต่อตนเอง และสังคมเท่าที่จะทำได้ และร้อยละ 6.02 การประพฤติตนด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ยึดมั่นในความถูกต้อง (ศูนย์คุณธรรม และศูนย์สำรวจความคิดเห็น “นิด้าโพล” สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2559)

¹ เอกสารประกอบงานสมัชชาคุณธรรมภาคกลาง “รวมพลังประชารัฐขับเคลื่อนคุณธรรมความดี ตามวิถีพอเพียง 8-9 มีนาคม, 2560 ณ โรงแรมแกรนด์รอยัล พลาซ่า และมหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา

โดย ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) กระทรวงวัฒนธรรม ร่วมกับจังหวัดฉะเชิงเทรา และองค์กรภาคีเครือข่าย 9 จังหวัด.

ผลสำรวจด้านคุณธรรมในมิติต่างๆสะท้อนให้เห็นว่าคุณธรรมเรื่องความพอเพียง เป็นเรื่องที่คนในพื้นที่ภาคกลางให้ความสำคัญทั้งในฐานะที่เป็นคุณธรรมที่ปฏิบัติอยู่แล้วในชีวิตประจำวัน และเป็นเป้าหมายที่ควรส่งเสริมให้เพิ่มมากขึ้น

จากบริบทที่คนในพื้นที่ให้ความสำคัญกับความพอเพียง ซึ่งครอบคลุมทุกมิติของชีวิต ปัจจุบันพื้นที่นี้กำลังพบกับความท้าทายใหม่ที่เข้ามาพร้อมการพัฒนา คือ นโยบายระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor Development) ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบหลักการไปเมื่อวันที่ 28 มิถุนายน 2559 โดยมีกรอบแนวคิดในการดำเนินโครงการ ดังนี้

1. พื้นที่ดำเนินการ โดยดำเนินการใน 3 จังหวัดภาคตะวันออก ได้แก่ จังหวัดชลบุรี จังหวัดระยอง และจังหวัดฉะเชิงเทรา แบ่งเป็นเขตอุตสาหกรรม เขตพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และเขตพัฒนาเมือง
2. การลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน ประกอบด้วยทางอากาศ ได้แก่ ท่าอากาศยานนานาชาติอู่ตะเภา ทางเรือ ได้แก่ ท่าเรือพาณิชย์สัตหีบ ท่าเรือแหลมฉบัง และท่าเรือมาบตาพุด ทางถนน ได้แก่ ทางหลวงพิเศษระหว่างเมือง กรุงเทพฯ-ชลบุรี พัทยา-มาบตาพุด และแหลมฉบัง-นครราชสีมา และทางราง ได้แก่ รถไฟฟ้าทางคู่ ช่วงฉะเชิงเทรา-คลองสิบเก้า-แก่งคอย และช่วงกรุงเทพฯ-ระยอง
3. การดึงดูดการลงทุนจากภาคเอกชน ประกอบด้วย การให้สิทธิประโยชน์แก่นักลงทุนเพิ่มขึ้นจากเดิม การจัดตั้งกองทุนพัฒนาความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการ การจัดตั้งศูนย์บริการเบ็ดเสร็จการลงทุน (One Stop Service) การอำนวยความสะดวกในการอนุมัติเรื่องการค้าการลงทุนด้านสิ่งแวดล้อมและผังเมือง ความรวดเร็วในการออกใบอนุญาต การประกาศเป็นเขตปลอดภาษี การจัดทำที่ดินและระยะเวลาเช่าที่ดิน ระยะเวลาพักนักและทำงานของนักลงทุนและผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศ สิทธิในการทำธุรกรรมทางการเงิน การใช้เงินตราต่างประเทศ การจัดตั้งศูนย์ธุรกรรมการเงิน และการจัดตั้งกองทุนในพื้นที่ร่วมกับชุมชนในท้องถิ่น (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2560)

ท่ามกลางโจทย์การพัฒนาแบบใหม่ที่เข้ามาในพื้นที่ เครือข่ายในพื้นที่ได้แสดงความคิดเห็นในเวทีประชุมหารือแนวทางการขับเคลื่อนองค์กรเครือข่ายคุณธรรมเพื่อเตรียมการจัดงานสมัชชาคุณธรรมภาคกลาง เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2560 ว่า “มีความจำเป็นต้องนำหลักคุณธรรมเข้ามาปรับและประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ โดยคุณธรรมจะทำให้กระบวนการพัฒนามีความยั่งยืน และเมื่อสังคมไทยเป็นสังคมที่มีคุณธรรมควบคู่ไปกับการพัฒนาประเทศ จะส่งผลให้สังคมเกิดความสมดุล มั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน”

จากผลสำรวจสถานการณ์ด้านคุณธรรม แนวนโยบายในการพัฒนาพื้นที่ของภาครัฐ และความคิดเห็นของเครือข่ายที่มาร่วมประชุมเตรียมงานสมัชชาคุณธรรมภาคกลาง สะท้อนให้เห็นว่าการดำเนินงานด้านการส่งเสริมคุณธรรมไม่ได้แยกออกจากบริบทของสังคม นอกจากนั้นต้องตระหนักถึงความสำคัญของกระบวนการมีส่วนร่วมและทำงานเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ 20 ปี ที่มีเป้าหมายให้ประเทศไทย มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ด้วยการบูรณาการความร่วมมือประชารัฐ เพื่อสร้างสังคมคุณภาพและสังคมคุณธรรมอย่างเป็นรูปธรรม

กระบวนการสมัชชาคุณธรรมภาคกลาง จึงเป็นเวทีกลางของหน่วยงาน องค์กร เครือข่ายทุกภาคส่วนในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การขับเคลื่อนและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของสังคมไทยในพื้นที่ภาคกลาง และ

เชื่อมโยงเครือข่าย รวมถึงสร้างการรับรู้ และแปลงแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559 – 2564) สู่การปฏิบัติ ซึ่งเป็นการขยายผลการขับเคลื่อนคุณธรรมตามประกาศเจตนารมณ์จากงานสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ ครั้งที่ 8

เครือข่ายที่มาร่วมแลกเปลี่ยนในงานสมัชชาคุณธรรมภาคกลางประกอบไปด้วย 4 เครือข่าย คือ เครือข่ายภาครัฐ เครือข่ายภาคประชาสังคม เครือข่ายองค์กรภาคธุรกิจ และเครือข่ายเด็กเยาวชน โดยทั้ง 4 เครือข่ายนี้ต่างมี “ต้นทุน” การขับเคลื่อนงานด้านคุณธรรมมาแล้ว โดยจากการจัดประชุมกับ 4 เครือข่าย พบว่าแต่ละเครือข่ายมีการขับเคลื่อนคุณธรรมตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

2. การขับเคลื่อนคุณธรรมในระดับนโยบายและพื้นที่

2.1 การขับเคลื่อนแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2559-2564)

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และประเทศไทย 4.0

หลักการ ขับเคลื่อน

๑. ขับเคลื่อนส่งเสริมคุณธรรมในทุกระดับ
๒. ขยายการส่งเสริมคุณธรรมลงสู่พื้นที่
๓. นำความรู้และกลไกภาคีเครือข่ายเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนในทุกระดับ
๔. ให้ความสำคัญกับการสร้างสังคมคุณธรรม
 - ยึดมั่นในหลักธรรมทางศาสนาเน้น “พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา”
 - น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาคุณภาพชีวิต

แนวทางการ ขับเคลื่อน

๑. สร้างความเข้าใจแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติแก่ทุกภาคส่วนของสังคม
๒. เชื่อมโยงแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติกับแผนระดับต่างๆ เน้นการมีส่วนร่วมและบูรณาการแผนสู่การปฏิบัติ
๓. สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการขับเคลื่อนแผนของภาคีเครือข่าย
๔. เพิ่มความรับผิดชอบและการยอมรับบรรจุเป็นงานสำคัญ
๕. จัดทำแผนงาน โครงการ รองรับแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมภายใต้ภารกิจและงบประมาณของหน่วยงาน

คุณธรรมสำคัญ ๔ ประการ

พอเพียง

ความพอเพียงในการดำเนินชีวิตแบบทางสายกลาง มีเหตุผลใช้ความรู้ในการตัดสินใจอย่างรอบคอบ มีความพอประมาณพอดี ไม่เบียดเบียนตนเอง สังคม และสิ่งแวดล้อม ไม่ประมาท สร้างภูมิคุ้มกันที่ดี รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง

แนวทางการปฏิบัติ

- ดำเนินชีวิตตามหลักธรรมคำสอน
- ใช้จ่ายอย่างมีคุณค่ามีเหตุผลเหมาะสมกับฐานะของตน
- วางเป้าหมายและแผนชีวิตตนเองและครอบครัว
- แสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเอง

วินัย

การยึดมั่นและรับผิดชอบในหน้าที่ของตน ทั้งวินัย
ต่อตนเองในการผลักดันชีวิตให้ก้าวหน้า วินัยต่อ
องค์กร สังคม ปฏิบัติตามจริยธรรมจรรยาบรรณ
และเคารพต่อกฎหมาย

- ตรงต่อเวลา
- รักษาสิทธิผู้อื่นและตนเอง (เข้าถึง)
- รักษามารยาทสังคม รู้กาลเทศะ
- ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบ และกฎหมาย
- วางแผนพัฒนาชีวิตสู่ความสำเร็จ

สุจริต

ความซื่อตรง ความซื่อสัตย์สุจริต ยึดมั่น ยืนหยัด
ในการรักษาความจริง ความถูกต้อง ความเป็นธรรม
ทั้งปวง นอกจากตนเองจะเป็นคนซื่อตรงแล้ว ต้อง
กล้าปฏิเสธการกระทำที่ไม่ซื่อตรง ไม่ซื่อสัตย์ ของ
บุคคลอื่นที่จะทำให้ส่วนรวมเกิดความเสียหาย

- พุดแต่ความจริง ความถูกต้อง รักษาคำสัตย์
- ประกอบอาชีพสุจริต
- ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ สุจริต
เที่ยงตรง เป็นธรรม
- ไม่เบียดเบียนทรัพย์สิน ประโยชน์ ส่วนรวมมาเป็น
ของตนและพวกพ้อง
- ยืนหยัดในความจริงอย่างถูกต้อง ไม่เกี่ยวข้อง
สนับสนุนการทุจริต

จิตอาสา

การเป็นผู้ที่ใส่ใจต่อสังคมสาธารณะและอาสาลงมือ
ทำอย่างใดอย่างหนึ่งอันมีใช้หน้าที่ของตน ด้วยความ
รักความสามัคคี เพื่อประโยชน์ของผู้อื่นของสังคม
ของประเทศไทย โดยมีได้หวังผลตอบแทน ทำความ
ดีเพื่อความดี เอื้ออาทรต่อคนร่วมสังคมทำอย่าง
สม่ำเสมอจนเป็นนิสัย

- เป็นผู้ให้ แบ่งปัน แก่คนอื่น
- เสียสละเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อประโยชน์ส่วนร่วม
- ใส่ใจดูแลทรัพย์สินส่วนรวม สิ่งแวดล้อม
- สร้างความสามัคคี ประองดองในกลุ่มชุมชน สังคม
ชาติ

2.2 การขับเคลื่อนคุณธรรมขององค์กรเครือข่ายคุณธรรมภาคกลาง 4 เครือข่าย

ข้อมูลส่วนนี้สังเคราะห์จากการประชุมจัดทำแผนการขับเคลื่อนสังคมคุณธรรมของแต่ละเครือข่าย
ซึ่งประกอบไปด้วย

1. ประชุมจัดทำแผนการขับเคลื่อนสังคมคุณธรรมเพื่อเตรียมการจัดงานสัปดาห์คุณธรรมภาคกลางของเครือข่ายภาคประชาสังคม 25 กุมภาพันธ์ 2560 ณ ห้องมรกต ชั้น 1 โรงแรมแกรนด์ รอยัล พลาซ่า อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา

2. ประชุมจัดทำแผนการขับเคลื่อนสังคมคุณธรรมเพื่อเตรียมการจัดงานสัปดาห์คุณธรรมภาคกลางของเครือข่ายภาครัฐ 27 กุมภาพันธ์ 2560 ณ ห้องทับทิม ชั้น 1 โรงแรมแกรนด์ รอยัล พลาซ่า อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา

3. ประชุมจัดทำแผนการขับเคลื่อนสังคมคุณธรรมเพื่อเตรียมการจัดงานสัปดาห์คุณธรรมภาคกลางของเครือข่ายเด็กและเยาวชน 28 กุมภาพันธ์ 2560 ณ ห้องบรรยายสรูป ชั้น 2 ที่ว่าการอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

4. ประชุมจัดทำแผนการขับเคลื่อนสังคมคุณธรรมเพื่อเตรียมการจัดงานสัปดาห์คุณธรรมภาคกลางของเครือข่ายองค์กรภาคธุรกิจ 4 มีนาคม 2560 ณ ห้องประชุม 1 ชั้น 16 ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน).

ข้อมูลแต่ละเครือข่ายมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.2.1 เครือข่ายภาครัฐ

1) ประเด็นและกิจกรรมขับเคลื่อนคุณธรรมของเครือข่ายภาครัฐ

ด้านการศึกษา	ด้านสาธารณสุข	ด้านการปกครอง/ท้องถิ่น/ ท้องที่	ด้านศาสนาและวัฒนธรรม
- โรงเรียนคุณธรรม - โรงเรียนศีล 5 - โรงเรียนประชาธิปไตย - 4 ดี วิถีพอเพียง “คนดี สุขภาพดี รายได้ดี และ สิ่งแวดล้อมดี” - เขตสุจริตต้นแบบ	- โรงพยาบาลคุณธรรม - พัฒนาบุคลากรด้วยหลัก จิตปัญญา/Spiritual Health Care - จิตอาสาเยี่ยมผู้ป่วยยากไร้ ผู้ป่วยติดเตียง	- โครงการประกวดพ่อแม่ ดีเด่น - โครงการบริหารจัดการ สิ่งแวดล้อม - โครงการลดขยะที่ต้นทาง - โครงการตำบลสุขภาวะ - โครงการตำบลปลอดภัย ด้านความโปร่งใสเน้นหลัก ธรรมาภิบาล - โครงการพัฒนาชุมชนใสสะอาด - โครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในองค์กร	- ศูนย์วัฒนธรรมท้องถิ่น - ชุมชนคุณธรรม (บวร.) - แหล่งเรียนรู้ทางศาสนา และวัฒนธรรม

2) เป้าหมายการขับเคลื่อนงานส่งเสริมคุณธรรมของเครือข่ายภาครัฐ

ด้านการศึกษา	ด้านสาธารณสุข	ด้านการปกครอง/ท้องถิ่น/ ท้องที่	ด้านศาสนาและวัฒนธรรม
พัฒนาโครงการโรงเรียน	พัฒนาระบบสุขภาพที่ยั่งยืน	พัฒนาความเข้มแข็งของ	- ขับเคลื่อนการพัฒนา 3 มิติ

ด้านการศึกษา	ด้านสาธารณสุข	ด้านการปกครอง/ท้องถิ่น/ ท้องที่	ด้านศาสนาและวัฒนธรรม
คุณธรรมให้มีคุณภาพอย่าง ต่อเนื่องและยั่งยืน ขยาย เครือข่ายตามโรงเรียนต่าง ๆ		ครอบครัว แกนนำ และ ชุมชน เพื่อให้เกิดความสุข อย่างยั่งยืน	คือ มิติด้านศาสนา วัฒนธรรม เศรษฐกิจ ควบคู่ กับคุณธรรม 4 ข้อ (พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา) -เพื่อส่งเสริมให้คนดี องค์กร ดี ชุมชนดี และสังคมดีมี คุณธรรม

3) แนวทางการขับเคลื่อนสังคมคุณธรรมของเครือข่ายภาครัฐ

1. ให้ความสำคัญเรื่องนโยบายคุณธรรม
2. ผู้นำแต่ละภาคส่วนเป็นแบบอย่างที่ดี พัฒนาผู้นำให้เข้มแข็ง
3. ขับเคลื่อนงานแบบมีส่วนร่วม และขยายผลต่อเนื่อง
4. เชื่อมโยงผู้ที่เกี่ยวข้องและบูรณาการงานที่แต่ละองค์กรทำ โดยมีเรื่องคุณธรรมเป็นเป้าหมายร่วม
5. มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านคุณธรรมในระดับจังหวัด-ภาค
6. สร้างแบบอย่างเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนา
7. สร้างองค์กรคุณธรรม
8. พัฒนาระบบธรรมาภิบาลในองค์กร

4) ข้อเสนอในการขับเคลื่อนสังคมคุณธรรมของเครือข่ายภาครัฐ

ข้อเสนอเชิงปฏิบัติการ

1. มีกิจกรรมขับเคลื่อนคุณธรรมจริยธรรมของแต่ละภาคส่วนอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง
2. ให้ทุกหน่วยงานมีแผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรม
3. ควรมีหน่วยงานเชื่อมโยงการดำเนินงานเชิงบูรณาการทุกภาคส่วนและมีการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงาน
4. ผู้บริหารระดับสูง/หน่วยงานต้องสนับสนุนด้านคุณธรรมจริยธรรมอย่างชัดเจนและเป็นแบบอย่างที่ดี

2.2.2 เครือข่ายภาคประชาสังคม

1) ประเด็นและกิจกรรมขับเคลื่อนคุณธรรมของเครือข่ายภาคประชาสังคม

บุคคลต้นแบบ/การพัฒนาศักยภาพ/สร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลง/สร้างสำนึกพลเมือง	การจัดการสิ่งแวดล้อม	วิถีพอเพียง	ประเพณีวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว	ชุมชนคุณธรรม/จังหวัดคุณธรรม/ธรรมนูญชุมชน
- บุคคลต้นแบบ (พระยาศรีสุนทรโวหาร) - ผู้นำการเปลี่ยนแปลง - เดินธรรมยาตรา: พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา เพื่อลดอัตราตนเอง - เปลี่ยนกรุงเทพด้วยพลังพลเมืองและจิตอาสา - โครงการสภาพลเมือง - โครงการส่งเสริมคนดีมีศีลธรรม	- การจัดการขยะและบริหารจัดการน้ำเกาะสีชัง - 4 ดีด้วยวิถีธรรมชาติ “คนดี รายได้ดี สุขภาพดี สิ่งแวดล้อมดี” - เมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ - วินัยการจัดการขยะต้นทางจากครัวเรือนและนิคมอุตสาหกรรม - วินัยคนสองฝั่งคลองบางฝ้าย - โครงการรักษัคลองท่าลาด/ การจัดการขยะอุตสาหกรรม ขยะครัวเรือน - อนุรักษ์แม่น้ำบางปะกง - ตำบลต้นแบบเขื่อนริมทะเล (ตำบลสองคลองจังหวัดฉะเชิงเทรา)	- วิถีแห่งความพอเพียง : ศูนย์วัฒนธรรมเฉลิมราช วัดฝักคลอง - พอเพียง วินัยการออมในครัวเรือน - โครงการบ้านพอเพียง	- โครงการเล่นหัตถ์ไทย เมืองแปดริ้ว - แผนที่คนดี สู่การท่องเที่ยวชุมชนยั่งยืน	- ชุมชนคุณธรรม : ชุมชนมหาสวัสดิ์ - โครงการหมู่บ้านสีขาวปลอดยาเสพติด - โครงการทำความดีเพื่อแผ่นดิน - ราชบุรี เมืองแห่งความจงรักภักดี พอเพียง สามัคคี มีวินัย สุจริต จิตอาสา - ธรรมนูญกับความปลอดภัยชุมชน - ธรรมนูญคนปราจีนบุรีสู่สังคมน่าอยู่ - ธรรมนูญอ่าวอุดม

2) เป้าหมายการขับเคลื่อนงานส่งเสริมคุณธรรมของเครือข่ายภาคประชาสังคม

1. ประชาชนมีพฤติกรรมที่ถูกต้องด้วยหลักธรรมทางศาสนา “สังคมไทยเป็นสังคมคุณธรรม”

- ชุมชน/หน่วยงานเป็นองค์กรคุณธรรม ชุมชนเข้มแข็งช่วยเหลือเกื้อกูลจัดการตนเองได้

- ชุมชนเป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนสังคมคุณธรรมโดยมีหลักธรรมาภิบาลด้านสังคม ความดี และจิตอาสาเป็นคุณธรรมหลัก
- เยาวชนมีความรู้คู่คุณธรรม “ความขยัน ซื่อสัตย์ อดทน มีวินัย”
- ผู้สูงอายุสามารถถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่คนรุ่นหลัง เป็นผู้มีความเสียสละเพื่อส่วนรวม
- เจ้าหน้าที่ทุกคนทุกระดับปฏิบัติหน้าที่อย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้ ปฏิบัติงานด้วยความสุจริต
- 2. สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน ด้วยคุณลักษณะ 3 ประการ
 - สังคมที่ไม่ทอดทิ้งกัน
 - สังคมที่เข้มแข็ง
 - เป็นสังคมคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล
- 3. ส่งเสริมให้องค์กรมีการบริหารจัดการที่ดี โปร่งใส ตรวจสอบได้ และดำเนินการเป็นกิจวัตร
- 4. สร้างจิตสำนึก ยกย่องให้ชุมชนและประชาชนตื่นรู้ (Active Citizen) ตระหนักด้านการส่งเสริม คุณธรรมและเชื่อมโยงหน่วยงานภาคีทุกภาคส่วน

3) แนวทางการขับเคลื่อนสังคมคุณธรรมของเครือข่ายภาคประชาสังคม

1. ขับเคลื่อนคุณธรรมในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน ชุมชน ตำบล อำเภอ จังหวัด ภูมิภาค สู่ระดับชาติ
2. ให้องค์ความรู้แก่องค์กรภาคีเครือข่ายและหน่วยงานในการขับเคลื่อนงานส่งเสริมคุณธรรม
3. สร้างกลไกภาคีเครือข่ายขับเคลื่อนงานอย่างเป็นระบบ พร้อมขยายเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง เช่น ใช้สภาพลเมืองเป็นกลไกในการเชื่อมโยงทุกภาคส่วน
4. สอดแทรกยุทธศาสตร์ด้านคุณธรรม 4 ข้อ พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา ตามบริบท วิถีวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นในทุกกิจกรรม ตามเวทีต่างๆ
5. สนับสนุนให้กลุ่มองค์กรต่างๆ ดำเนินการอย่างโปร่งใส เป็นที่น่าเชื่อถือของสังคม
6. จัดทำโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการด้านส่งเสริมคุณธรรมอย่างจริงจังให้แก่ผู้นำระดับต่างๆ
7. ฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเสริมสร้างเครือข่ายการตรวจด้านคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหาร

4) ข้อเสนอในการขับเคลื่อนสังคมคุณธรรมของเครือข่ายภาคประชาสังคม

ข้อเสนอเชิงปฏิบัติการ

1. ให้มีการจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือภายในงานสมัชชาคุณธรรมภาคกลาง
2. ให้แกนนำภาคประชาสังคมชุมชน 9 จังหวัด เป็นคณะทำงานติดตามประเมินผลการขับเคลื่อน
3. ให้ภาครัฐนำข้อเสนอไปสื่อสารให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับทราบ

4. ให้นำหน่วยงานภาควิชาของค์ความรู้สู่ภาคอื่นๆ และปฏิบัติตามแนวทางข้อเสนอ
5. ให้การขับเคลื่อนคุณธรรมเป็นไปตามแนวทาง “ประชาชนนำ รัฐหนุน ศูนย์คุณธรรมเสริม”

ข้อเสนอเชิงนโยบายด้านการส่งเสริมคุณธรรม

1. ผู้บริหารระดับจังหวัดและประเทศให้ความสำคัญ กำหนดเรื่องคุณธรรมเป็นนโยบายสาธารณะ และมีงบประมาณสนับสนุนการขับเคลื่อนสังคมคุณธรรม
2. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการส่งเสริมคุณธรรม
3. ให้จังหวัดทำแผนส่งเสริมคุณธรรม และเชื่อมโยงบรรจุในแผนท้องถิ่น
4. ให้จังหวัดสนับสนุนการจัดตั้งศูนย์สมัชชาคุณธรรมระดับจังหวัด โดยมีองค์ประกอบจาก 4 ภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน ภาคประชาสังคมและชุมชน เครือข่ายเด็กและเยาวชน เพื่อเป็นศูนย์กลางในการขับเคลื่อนงานส่งเสริมคุณธรรมของแต่ละจังหวัด
5. บรรจุเรื่องคุณธรรมเป็นหลักสูตรในทุกระดับการศึกษา
6. ใช้หลักคุณธรรม/ธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการในทุกภาคส่วน
7. รณรงค์สื่อสารสร้างกระแสส่งเสริมคุณธรรมให้สังคมตระหนัก เข้าใจ เข้าถึงและร่วมปฏิบัติเป็นกิจวัตร

2.2.3 เครือข่ายองค์กรภาคธุรกิจ

1) ประเด็นและกิจกรรมขับเคลื่อนคุณธรรมของเครือข่ายองค์กรภาคธุรกิจ

1. ส่งเสริมให้เกิดการดำเนินงานการให้เพื่อสังคม (CSR) ในแต่ละบริษัทหรือโรงงานขนาดใหญ่ ซึ่งเป็นพื้นฐานในการพัฒนาองค์กรคุณธรรม
2. ดำเนินการเรื่องมาตรฐานอุตสาหกรรมในข้อที่ว่าด้วยความรับผิดชอบต่อชุมชน สังคม สิ่งแวดล้อม รวมทั้งพนักงานและครอบครัวของพนักงาน
3. เกิดการส่งเสริมการพัฒนาเป็นองค์กรส่งเสริมคุณธรรมในภาคธุรกิจ ซึ่งปัจจุบันแพร่หลายมากขึ้น โดยมีหลายหน่วยงานที่ร่วมขับเคลื่อน เช่น มูลนิธิคนดี มูลนิธิยุวพัฒน์ สมาคมนักสร้างสุข ภาวะองค์กร สมาคมหอการค้าแห่งประเทศไทย
4. ตัวอย่าง กิจกรรมโครงการ จำแนก ดังนี้

ระดับจังหวัด ได้แก่ จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยผู้แทนหอการค้า เป็นการดำเนินงานเน้นการส่งเสริมให้คนทำความดี ด้วยโครงการที่หลากหลาย รายละเอียด ดังนี้

โครงการ	โครงการบรรพตสุทิว	โครงการฉะเชิงเทรามหานคร แหล่งเกษตรปลอดภัยสูง	โครงการลดอุบัติเหตุทาง การจราจรให้เป็นศูนย์
แนวคิด/แรงจูงใจในการ ดำเนินงาน	- จากความเหลื่อมล้ำในการทำธุรกิจ - ปัญหาการคอร์รัปชัน - ความต้องการความถูกต้อง ความเสมอภาค โดยต้องการให้ภาครัฐมีส่วนร่วมของผู้ประกอบการ	- เกิดจากการเจ็บป่วยของคนในพื้นที่ - สร้างอาหารที่ไม่เป็นพิษต่อประชาชน	การลดความสูญเสีย
กลไกการดำเนินงาน	- พยายามผลักดันให้เกิดการบังคับใช้กฎหมาย โดยใช้กระบวนการประชาธิปไตย ให้ภาคเอกชนนำใช้วิธีการสร้างคณะกรรมการ และสร้างความร่วมมือกับภาครัฐ (องค์กรที่มีหน้าที่รับผิดชอบ) และความร่วมมือจากภาคเอกชน 12 องค์กร - ใช้กระบวนการประชาธิปไตย เอกชนจะติดตามการดำเนินงาน การประสานงานกับภาครัฐ และสร้างความยั่งยืนโดยใช้กระบวนการกำกับติดตาม		
ปัญหาอุปสรรค	- การดำเนินงานที่นอกเหนืออำนาจของผู้ว่าราชการ หรือนอกเหนือเขตพื้นที่ของฉะเชิงเทรา - โครงสร้างการดำเนินงานที่ซับซ้อนของภาครัฐ - ยังไม่ได้มีการเก็บข้อมูลการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม - การเปลี่ยนผู้ว่าราชการอาจทำให้เกิดความต่อเนื่อง		
ปัจจัยสนับสนุน	- การสนับสนุนอย่างจริงจังของผู้ว่าราชการจังหวัด - ส่วนราชการต้องมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อน		
แนวทางการดำเนินการ	การกำหนดเป้าหมาย และดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมาย ใช้วิธีการดำเนินงานที่ยืดหยุ่น		
โครงการในอนาคต	ภาวะหนี้ของครู และการส่งเสริมสุขภาพ ด้วยการเชิญชวนให้ออกกำลังกาย ซึ่งเป็นโครงการต่อเนื่อง		

ระดับเครือข่าย จังหวัดราชบุรี โดยสมาคมนักสร้างสุขภาวะองค์กร

แนวคิด/แรงจูงใจในการ ดำเนินงาน	- การขับเคลื่อนของจังหวัดราชบุรี ดำเนินงานภายใต้โครงการ Happy workplace ต่อมาขยายในส่วน Happy soul และ Happy hearth ซึ่งสอดคล้องในเรื่องคุณธรรม เช่น การส่งเสริมคุณธรรมวินัยขับเคลื่อนในโครงการลดพุงลดโรค รวมไปถึงการปฏิบัติตามกฎระเบียบขององค์กร เป็นการขับเคลื่อนวินัยทั้งในเรื่องส่วนตัว และองค์กร เป็นต้น - จังหวัดราชบุรี มีต้นทุนเดิมขององค์กร การเชื่อมโยงเครือข่าย (ยกระดับการส่งเสริมให้ส่งผลต่อชุมชน วิถีชีวิตมากขึ้น เกิดการวิเคราะห์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ภาพความสำเร็จ ข้อควรระวังร่วมกัน - การเชื่อมโยงกิจกรรมที่กำลังขับเคลื่อน และแปลงเป็นมิติคุณธรรมขยายในวงกว้าง
-----------------------------------	--

กลไกการดำเนินงาน	● การส่งเสริมคุณธรรมในแนวทางของภาคองค์กรเอกชนนั้นทำด้วยความสมัครใจของแต่ละองค์กร ● การขับเคลื่อนองค์กรผ่านกิจกรรม happy workplace ● การสร้างสติในองค์กร mindfulness organization สร้างพื้นฐานให้คนเป็นคนดี เป้าหมายคือ การที่คนในองค์กรมีคุณภาพชีวิตที่ดี ● การขับเคลื่อนต้องตอบให้ได้ว่าทำแล้วองค์กรได้อะไร กระทบอย่างไรกับพนักงานในองค์กร มีการประเมินผลการดำเนินงาน
ปัญหาอุปสรรค	● จุดหมายปลายทางคือการสร้างคนให้มีคุณธรรม แต่คุณธรรม 4 ข้อ ยังไม่มีความชัดเจน รวมถึงเป้าหมายของแต่ละคุณธรรม ควรมีการกำหนดเกณฑ์ ตัวชี้วัดที่ชัดเจน ● ข้อกังวลเกี่ยวกับการมีภาระงานเพิ่มเติมขององค์กร
ปัจจัยสนับสนุน	● จังหวัดราชบุรีมีทุนความดีมากเนื่องจากดำเนินงานจังหวัดส่งเสริมคุณธรรม
แนวทางการดำเนินการ	● การนำบุคคลภาคธุรกิจมาหารือ ในการส่งเสริมธุรกิจคุณธรรม ● การดำเนินงานเพื่อค้นหาต้นทุนขององค์กร การดำเนินงานคือการวิเคราะห์ต้นทุนของตนเอง ที่สามารถนำมาสู่การตั้งเป้าหมาย ออกแบบพฤติกรรม ลงมือสู่การปฏิบัติ โดยต้องเป็นวิถีของพนักงาน ● การยกย่องชมเชย องค์กรที่ดำเนินการส่งเสริมธุรกิจคุณธรรม ● การสร้างระบบสนับสนุนหรือประเมินผลตนเอง ● ให้สื่อสารเรื่องธุรกิจคุณธรรม ให้เกิดการสร้างแรงกระเพื่อมในสังคม เกิดการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง
ผลการดำเนินงาน	● ปัจจุบันมีเครือข่ายองค์กรธุรกิจจำนวน 39 องค์กร และมีการประชุม อบรมสัมมนา โดยนำแกนนำในการขับเคลื่อนจำนวน 60 คนมาพัฒนา สร้างพื้นฐานความรู้ความเข้าใจ จากการส่งเสริมคุณธรรมในองค์กร ส่งผลต่อการสร้างจิตสำนึก ● เกิดข้อตกลงที่ตรงกันระหว่างบุคลากรและองค์กร ● เพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานขององค์กร ลดต้นทุน สร้างให้เกิดองค์กรแห่งการเรียนรู้ ประโยชน์ไม่ใช่เฉพาะภายในองค์กร แต่เกิดประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติ การขยายผลให้เกิดแรงกระเพื่อมในการขับเคลื่อน

ระดับองค์กร บริษัท ไลอ้อน (ประเทศไทย) จำกัด

แนวคิด/แรงจูงใจในการดำเนินงาน	● ใช้หลักการบริหาร องค์กรคนดี humanize organization ใช้คนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา ● ใช้หลักในการพัฒนาวิสัยทัศน์ คือองค์กรคนดี ● ใช้หลักการพัฒนาภายในสู่ภายนอก
กลไกการดำเนินงาน	ดำเนินการทั้งระดับภายใน และระดับภายนอก โดยกำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินงานที่ชัดเจน โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของคนในองค์กรดำเนินกิจกรรมในรูปแบบคณะกรรมการ

ปัจจัยสนับสนุน	● บทบาทขององค์กรได้แก่ ➢ การสร้างบรรยากาศ เช่น การมีลานธรรม การมีต้นไม้พุดได้ (มีข้อคิดข้อเตือนใจ) ➢ การสร้างโอกาสในการทำความดี เช่น เวลาที่มีจิตอาสาสามารถใช้เวลาทำงานได้ ลาบทเรียน ลาปฏิบัติธรรม ลาไปเป็นจิตอาสา ➢ การสร้างต้นแบบเพื่อเหนี่ยวนำการยกย่อง มีการปลูกฝังส่งต่อ (วัฒนธรรมองค์กร) สร้างสำนักกรีกองค์กร สร้างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถอดบทเรียนพฤติกรรมดีของคนในองค์กร ● การพัฒนาตนเองเป็นต้นแบบ ลงมือดำเนินงานจริง ● การเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆก่อนลงมือปฏิบัติ
แนวทางการดำเนินการ	● การส่งเสริมภายในด้วยการกำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินงาน โดยใช้การรวมกลุ่มของพนักงานในการ ประกอบด้วย ➢ กลุ่มคุณธรรมจริยธรรม ทำหน้าที่ปลูกฝังคุณธรรม ให้คนมีคุณธรรมประจำใจ กิจกรรม เช่น การใส่บาตรทุกวันจันทร์ การนั่งสมาธิเวลา 14.00 น. เป็นเวลา 5 นาที การนั่งสมาธิก่อนประชุม ➢ กลุ่มพระโพธิสัตว์ ปลูกฝังการเป็นผู้ให้ ดำเนินการในรูปแบบกองทุนโดยให้พนักงานรวบรวมของมาทำกิจกรรมเปิดท้ายขายของ หารายได้เข้ากองทุน ช่วยเหลือพนักงานที่เจ็บป่วย นอกเหนือจากสวัสดิการ ➢ กลุ่ม Happy Workplace ปลูกฝังความสุขที่พอเพียงให้กับพนักงาน การจัดสวัสดิการ เช่น สถานเลี้ยงเด็ก สหกรณ์ ฟิตเนส ➢ กลุ่มชุมชนคนดี เพื่อปลูกฝังจิตอาสา ทำกิจกรรมในชุมชน เช่น การกวาดลานวัด กิจกรรม 5ส ให้ชุมชน สร้างเครือข่ายความดี เกิดการพัฒนาคนดีคุณธรรมจริยธรรมในองค์กร ● การเชื่อมโยงภายนอกโดยใช้กลไกประชารัฐ ดำเนินงานศูนย์เรียนรู้เกษตรพอเพียงในโรงงาน โดยเปลี่ยนพื้นที่สนามหญ้าเป็นแปลงผัก โดยพนักงานจิตอาสา เพื่อให้ชุมชนข้างเคียงได้เกิดการเรียนรู้ และเปลี่ยนจากเกษตรเคมีเป็นเกษตรอินทรีย์ สร้างมูลค่า พัฒนาตลาด (การเป็นศูนย์เรียนรู้ครบวงจร) ● การพัฒนาต่อยอด การให้ความรู้ ในพื้นที่ชุมชน มีการติดตามผลการดำเนินงานคุณภาพชีวิต โดยใช้ความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในพื้นที่

2) เป้าหมายการขับเคลื่อนงานส่งเสริมคุณธรรมของเครือข่ายองค์กรภาคธุรกิจ

1. ส่งเสริมองค์กรภาคธุรกิจเอกชน ให้เป็นแหล่งสร้างคนดี เพื่อสังคม คนในองค์กรเกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ วิธีคิด และการประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวันที่สะท้อนการมีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่ดี เหมาะสมกับสังคมไทยมากขึ้น
2. ส่งเสริมภาพลักษณ์ขององค์กรภาคธุรกิจ ที่ได้รับคุณค่าเพิ่มจากการมีสมาชิกเป็นคนดีมีคุณธรรม
3. สร้างและเชื่อมโยงเครือข่ายองค์กรธุรกิจคุณธรรม “คุณธรรมนำธุรกิจ” ทั้งในและระหว่างประเทศ

3) แนวทางการขับเคลื่อนสังคมคุณธรรมของเครือข่ายองค์กรภาคธุรกิจ

1. ส่งเสริมและให้ความรู้การเป็นองค์กรส่งเสริมคุณธรรมให้กับองค์กรภาคธุรกิจ และทำให้เครือข่ายธุรกิจที่มุ่งเน้นการส่งเสริมคุณธรรมมีความเข้มแข็งเป็นปึกแผ่น เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การติดตาม ให้คำปรึกษา เพื่อการยกระดับองค์กรสู่มาตรฐานคุณธรรมในภาคธุรกิจ โดยดำเนินงานในระดับพื้นที่ คือขับเคลื่อนเป็นจังหวัด ใช้ความสมัครใจในการเข้าร่วม
2. การมีตัวบ่งชี้พฤติกรรมด้านคุณธรรมที่ชัดเจน ที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้
3. ให้การปลูกฝังพฤติกรรมคุณธรรมอยู่ในกระบวนการทำงานปกติขององค์กรหรือข้อตกลง หรือการกำหนดกติกากลาง ดังนั้นควรมีการกำหนดกฎเกณฑ์ ไปสู่การปฏิบัติจริง
4. ส่งเสริมจัดตั้งกองทุนพึ่งตนเอง เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมของสมาชิกในองค์กร และสังคม
5. สื่อสาร ประชาสัมพันธ์ ธารรงค์ เผยแพร่กิจกรรมผ่านระบบโซเชียลให้เกิดการรับรู้อย่างกว้างขวาง ขยายเครือข่ายไปสู่องค์กรธุรกิจอื่นๆ ที่ยังไม่ได้เข้าร่วมเครือข่ายโดยการสร้างแรงจูงใจต่างๆ อย่างต่อเนื่อง ชี้ให้องค์กรเห็นคุณค่าและประโยชน์ที่จะได้รับจากการเป็นองค์กรคุณธรรม
6. จัดให้มีเวทีหรือวันสำคัญประจำปี เพื่อให้ภาคธุรกิจส่งเสริมคุณธรรม ได้มีโอกาสจัด แสดง ผลงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และกิจกรรมเพื่อการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ และเกิดการเชื่อมโยง เป็นเครือข่าย
7. ยกย่องเชิดชู ให้รางวัล แก่องค์กรที่ส่งเสริมคุณธรรมอย่างจริงจัง ทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ รวมถึงส่งเสริมการถอดองค์ความรู้ในองค์กร

4) ข้อเสนอในการขับเคลื่อนสังคมคุณธรรมของเครือข่ายองค์กรภาคธุรกิจ

ข้อเสนอเชิงปฏิบัติการ

1. การขับเคลื่อนประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ องค์กรคุณธรรม เป็นธุรกิจคุณธรรม และคนคุณธรรม ในส่วนคนคุณธรรมต้องเริ่มจากการกระตุ้นให้เกิดความเป็นคนดีจากส่วนลึก เช่น กิจกรรม mindfulness การนั่งสมาธิ การถอดบทเรียน
2. การเชื่อมโยงกิจกรรม โครงการ การดำเนินงานให้สอดคล้องกับการส่งเสริมคุณธรรมเชิงนโยบาย การพัฒนากิจกรรมที่สอดคล้องกับพฤติกรรมเป้าหมายขององค์กร เพื่อที่องค์กรจะได้แนวทางในการพัฒนาระบบการทำงาน เกิดการสร้างคุณค่ามูลค่าแก่องค์กร
3. ความชัดเจนในการกำหนดกิจกรรม เช่น ความพอเพียงในการจัดการธุรกิจหมายถึงอะไร โดยในการดำเนินงานต้องเริ่มจากฐานรากคือ คนในองค์กร ต้องสร้างความเข้าใจพื้นฐานและส่งเสริมกิจกรรมที่เป็นวิถีชีวิต ไม่แยกคุณธรรมออกจากงาน
4. สถานประกอบการต่างๆต้องมีหลักเกณฑ์ ด้านพฤติกรรมที่พึงประสงค์ มีมิติทางด้านคุณธรรมในการรับพนักงาน (recruitment and selection) การประเมินผลการดำเนินงาน (performance assessment) และมีหลักเกณฑ์ในการบ่งชี้ความเป็นองค์กรคุณธรรมที่ทำได้จริง

บรรลุปเป้าหมายคือความสุขจากการทำความดี โดยกิจกรรมต่างๆที่เกิดในองค์กร อาจเกิดจากพื้นฐานความเข้าใจคุณธรรมจริยธรรม ขององค์กรนั้น

5. การขยายผลควรเริ่มที่องค์กรภาคเอกชนในจังหวัดนั้น สร้างการมีส่วนร่วมของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม (SME) ซึ่งมีจำนวนมาก ให้เป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนโดยสมัครใจ ควบคู่ไปกับการสร้างกระแสองค์กรภาคเอกชนคุณธรรม โดยอาจสร้างข้อตกลงร่วมกันในการขับเคลื่อน

ข้อเสนอเชิงนโยบายด้านการส่งเสริมคุณธรรม

1. หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนภาครัฐกิจ หรือใกล้ชิดกับสถานประกอบการ ควรมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อน เช่น กระทรวงแรงงาน กรมสรรพากร เพื่อทำการรับรอง การยกย่องเชิดชู สร้างแรงจูงใจในการทำดี

2. การนำเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดให้มอบหมายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเชิญชวนให้เข้าสู่อุตสาหกรรมคุณธรรม โดยอาจกำหนดหลักเกณฑ์ เพื่อเป็นหลักปฏิบัติ รวมถึงเชื่อมโยงหลักเกณฑ์ กับหลักเกณฑ์ของหน่วยงานอื่นๆที่ทำหน้าที่ตรวจประเมิน และทำการประกาศรับรอง ในอนาคตอาจดำเนินงานในรูปแบบการให้รางวัลเพื่อกระตุ้นให้มีการขับเคลื่อนขยายผล

3. การกำหนดกลุ่มเป้าหมายการดำเนินงานนำร่องที่ชัดเจน เพื่อนำคุณธรรมไปสู่รูปธรรม โดยอธิบายความชัดเจน และผนวกกติกาการบริหาร

2.2.4 เครือข่ายเด็กและเยาวชน

1) ประเด็นและกิจกรรมขับเคลื่อนคุณธรรมของเครือข่ายเด็กเยาวชน

เครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน ด้านเด็กและเยาวชน (ทสม.น้อย) จังหวัดชลบุรี ดำเนินงานด้านการสร้างกระบวนการเรียนรู้ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เช่น โครงการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม โครงการสิ่งแวดล้อมสัญจร เพื่อการพัฒนาเครือข่ายวิชาการสิ่งแวดล้อม โครงการปลูกป่าเพื่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

สภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย ดำเนินงานพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชน เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงในระดับกลุ่ม เช่น โครงการเยาวชนไทยหัวใจใสสะอาด ที่จัดกระบวนการเรียนรู้ให้เด็กและเยาวชนตระหนักถึงปัญหาของการทุจริตคอร์รัปชัน และไม่ละเลยหรือเพิกเฉยต่อการทุจริตคอร์รัปชัน

2) เป้าหมายการขับเคลื่อนงานส่งเสริมคุณธรรมของเครือข่ายเด็กเยาวชน

เครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน ด้านเด็กและเยาวชน (ทสม.น้อย) จังหวัดชลบุรี มีเป้าหมายที่ผู้เรียนมีความตระหนัก มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและสังคมได้ สมาชิกเครือข่ายร้อยละ 80 รู้คุณค่าของสิ่งแวดล้อมและ

ตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม กลุ่มเด็กและเยาวชน ร้อยละ 90 เข้าร่วมเป็นสมาชิกเครือข่าย ทสม. หรือมีส่วนร่วมในโครงการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมในจังหวัด

สภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับกลุ่ม เด็กและเยาวชนตระหนักถึงปัญหาและร่วมกันต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน

3) แนวทางการขับเคลื่อนสังคมคุณธรรมของเครือข่ายเด็กเยาวชน

เครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน ด้านเด็กและเยาวชน (ทสม.น้อย) จังหวัดชลบุรี สร้างความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ เกิดทักษะ และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน

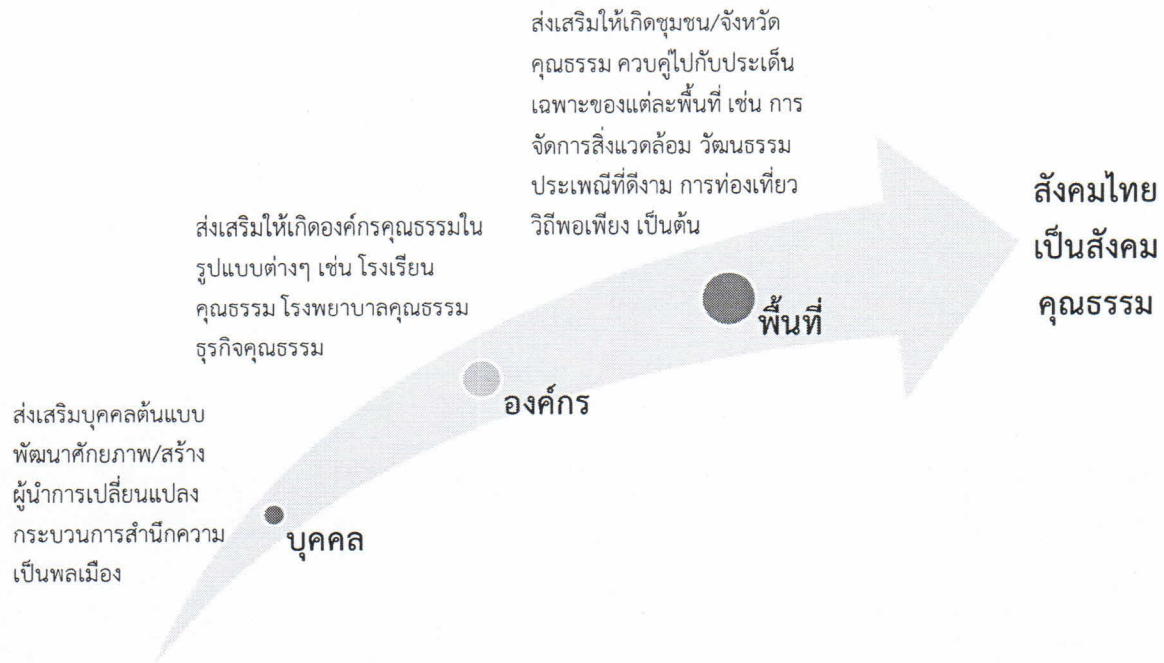
สภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย จัดกระบวนการเรียนรู้ให้เด็กและเยาวชนตระหนักถึงปัญหาของการทุจริตคอร์รัปชัน และไม่ละเลยหรือเพิกเฉยต่อการทุจริตคอร์รัปชัน

4) ข้อเสนอในการขับเคลื่อนสังคมคุณธรรมของเครือข่ายเด็กเยาวชน

เครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน ด้านเด็กและเยาวชน (ทสม.น้อย) จังหวัดชลบุรี สร้างให้สังคมตระหนักถึงความสำคัญ รู้คุณค่า มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

3. ภาพรวมของขบวนการขับเคลื่อนสังคมคุณธรรมในพื้นที่ภาคกลาง

จากการสังเคราะห์ข้อมูลของเครือข่ายภาครัฐ เครือข่ายภาคประชาสังคม เครือข่ายภาคธุรกิจ และเครือข่ายเยาวชน เสนอในการประชุมจัดทำแผนการขับเคลื่อนสังคมคุณธรรม พบว่ามีจุดร่วมของการขับเคลื่อนสังคมคุณธรรมในพื้นที่ภาคกลาง ดังนี้

3.1 ประเด็นขับเคลื่อนคุณธรรม เชื่อมโยงอยู่กับระดับของการขับเคลื่อน โดยสามารถแบ่งได้ 3 ระดับ คือ ระดับบุคคล ระดับองค์กร และระดับพื้นที่

ระดับบุคคล: ดำเนินงานในประเด็นของการพัฒนาและส่งเสริมบุคคลต้นแบบ การพัฒนาศักยภาพ หรือการสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลง กระบวนการสร้างสำนึกความเป็นพลเมือง

ระดับองค์กร: ดำเนินงานส่งเสริมให้เกิดองค์กรคุณธรรม ซึ่งมีรูปแบบแตกต่างกันไปตามประเภทของ องค์กร เช่น โรงเรียนคุณธรรม โรงพยาบาลคุณธรรม องค์กรส่งเสริมคุณธรรมในภาคธุรกิจ

ระดับพื้นที่: ดำเนินงานส่งเสริมให้เกิดชุมชนคุณธรรม และจังหวัดคุณธรรม ควบคู่ไปกับประเด็น เฉพาะของแต่ละพื้นที่ เช่น การจัดการสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี การท่องเที่ยว วิถีพอเพียง โดยมีเครื่องมือที่สำคัญคือ ธรรมนูญชุมชน ซึ่งกิจกรรมในพื้นที่เน้นการส่งเสริมคุณธรรมครอบคลุมตั้งแต่ ครอบครัว ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3.2 เป้าหมายการขับเคลื่อนงานส่งเสริมคุณธรรม แบ่งได้ 3 ระดับ คือ ระดับบุคคล ระดับองค์กร และระดับชุมชน

ระดับบุคคล: สร้างจิตสำนึก ยกกระดับให้เกิดประชาชนตื่นรู้ (Active Citizen) ที่ตระหนักถึง ความสำคัญของการส่งเสริมคุณธรรม

ระดับองค์กร: มีเป้าหมายที่แตกต่างกันไปตามภารกิจของแต่ละองค์กร เช่น

- องค์กรด้านการศึกษา: พัฒนาโครงการโรงเรียนคุณธรรมให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง และยั่งยืน ขยายเครือข่ายไปตามโรงเรียนต่าง ๆ
- องค์กรด้านสาธารณสุข: พัฒนาระบบสุขภาพที่ยั่งยืน

- **องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น:** สร้างการพัฒนาอย่างยั่งยืนด้วยการสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว ชุมชน สร้างแกนนำรุ่นใหม่ที่ตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องคุณธรรม รวมทั้งส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการบริหารจัดการที่ดี โปร่งใส ตรวจสอบได้
- **องค์กรด้านศาสนาและวัฒนธรรม:** ส่งเสริมให้คนดี องค์กรดี ชุมชนดี และสังคมดีมีคุณธรรม โดยขับเคลื่อนการพัฒนา 3 มิติ คือ มิติด้านศาสนา วัฒนธรรม เศรษฐกิจควบคู่กับคุณธรรม 4 ข้อ (พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา)
- **องค์กรภาคธุรกิจ:** ส่งเสริมองค์กรภาคธุรกิจเอกชน ให้เป็นแหล่งสร้างคนดี เพื่อสังคมดี ส่งเสริมภาพลักษณ์ขององค์กรภาคธุรกิจ ที่มีสมาชิกเป็นคนดีมีคุณธรรม สร้างและเชื่อมโยงเครือข่ายองค์กรธุรกิจคุณธรรม “คุณธรรมนำธุรกิจ” ทั้งในและระหว่างประเทศ

ระดับสังคม: มีเป้าหมายที่สร้างสังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน ซึ่งประกอบไปด้วย การเป็นสังคมที่ไม่ทอดทิ้งกัน สังคมที่เข้มแข็ง และเป็นสังคมคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล

เนื่องจากสังคมไทยประกอบด้วยผู้คนที่หลากหลาย เป้าหมายที่จะทำให้เป็นสังคมคุณธรรมได้นั้นต้องมีรายละเอียดแยกย่อยลงไปตามกลุ่มเป้าหมายในการทำงาน เช่น เป้าหมายในกลุ่มเยาวชน คือ เยาวชนมีความรู้คู่คุณธรรม “ความขยัน ซื่อสัตย์ อดทน มีวินัย” เป้าหมายในกลุ่มผู้สูงอายุ คือ ผู้สูงอายุสามารถถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่คนรุ่นหลัง เป็นผู้มีความเสียสละเพื่อส่วนรวม เป้าหมายของชุมชน คือ เป็นองค์กรคุณธรรม ชุมชนเข้มแข็งช่วยเหลือเกื้อกูล จัดการตนเองได้ เป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนสังคมคุณธรรมโดยมีหลักธรรมาภิบาล และจิตอาสาเป็นคุณธรรมหลัก

3.3 แนวทางการขับเคลื่อนสังคมคุณธรรม ประกอบไปด้วย

1) ส่งเสริมให้เกิดองค์กรคุณธรรม โดยเริ่มจากพัฒนาผู้นำให้เข้มแข็ง ให้ผู้นำแต่ละภาคส่วนเป็นแบบอย่างที่ดี พัฒนาระบบธรรมาภิบาลในองค์กร สนับสนุนให้กลุ่มองค์กรต่างๆ ดำเนินการอย่างโปร่งใส เป็นที่น่าเชื่อถือของสังคม

2) สร้างเครือข่ายขับเคลื่อนคุณธรรมในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน ชุมชน ตำบล อำเภอ จังหวัด ภูมิภาค สู่ระดับชาติ โดยเป็นการขับเคลื่อนงานแบบมีส่วนร่วม และขยายผลต่อเนื่อง เชื่อมโยงผู้ที่เกี่ยวข้องและบูรณาการงานที่แต่ละองค์กรทำ โดยมีเรื่องคุณธรรมเป็นเป้าหมายร่วม และนำคุณธรรม 4 ข้อ พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา ไปปรับใช้ตามบริบท นอกจากนั้นการสร้างเครือข่ายแล้ว ต้องมีการขยายเครือข่ายไปสู่องค์กรที่ยังไม่ได้เข้าร่วมเครือข่ายโดยการสร้างแรงจูงใจอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งต้องมีการดูแลเครือข่ายด้วยการจัดเวทีส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ติดตาม ให้คำปรึกษา และจัดแสดงผลงาน รวมไปถึงร่วมกันขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ

3) สนับสนุนองค์ความรู้แก่องค์กรภาคีเครือข่ายและหน่วยงานในการขับเคลื่อนงานส่งเสริมคุณธรรม การมีตัวบ่งชี้พฤติกรรมด้านคุณธรรมที่ชัดเจนที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ การจัดทำโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการด้านส่งเสริมคุณธรรมให้แก่ผู้นำระดับต่างๆ การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเสริมสร้างเครือข่ายการตรวจ

ด้านคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหาร สร้างและพัฒนาแบบอย่าง (Model) เพื่อเป็นแนวทางการส่งเสริมคุณธรรม

4) สื่อสารประชาสัมพันธ์ รณรงค์ เผยแพร่กิจกรรมให้เกิดการรับรู้อย่าง กว้างขวาง เช่น การสื่อสารผ่านระบบสื่อสังคมออนไลน์ (Social media)

5) ส่งเสริมจัดตั้งกองทุนพึ่งตนเอง เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมของสมาชิกในองค์กรและสังคม

6) ยกย่อง เชิดชู ให้รางวัล แก่องค์กรที่ส่งเสริมคุณธรรมอย่างจริงจัง ทั้งในประเทศ และระหว่างประเทศ

3.4 ข้อเสนอในการขับเคลื่อนสังคมคุณธรรม

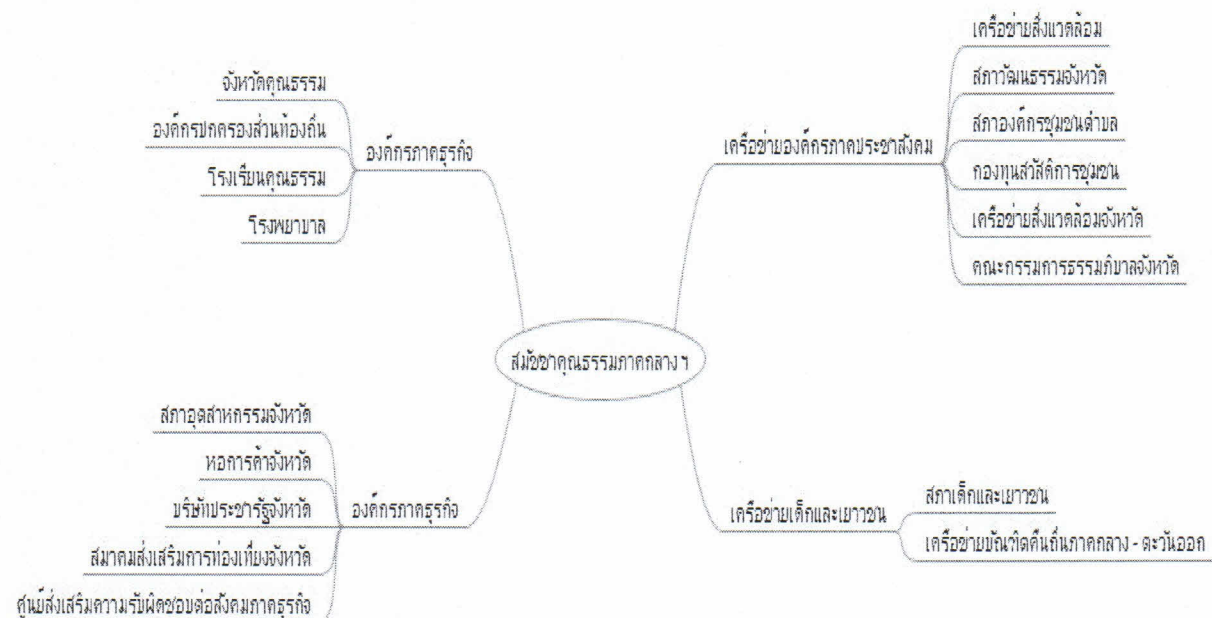
ระดับปฏิบัติการ

- 1) ขับเคลื่อนคุณธรรมตามแนวทาง “ประชานำ รัฐหนุน ศูนย์คุณธรรมเสริม”
- 2) การขับเคลื่อนประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ องค์กรและคน ในส่วนของคนต้องเริ่มจากการกระตุ้นให้เกิดจิตสำนึกของความเป็นคนดี
- 3) ให้มีการจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือภายในงานสมัชชาคุณธรรมภาคกลาง
- 4) ให้ทุกหน่วยงานมีแผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรม
- 5) ในภาคธุรกิจ สถานประกอบการต่างๆต้องมีหลักเกณฑ์ ด้านพฤติกรรมที่พึงประสงค์ มีมิติทางด้านคุณธรรมในการรับพนักงาน (recruitment and selection) การประเมินผลการดำเนินงาน (performance assessment) และมีหลักเกณฑ์ในการบ่งชี้ความเป็นองค์กรคุณธรรมที่ทำได้จริง
- 6) มีกิจกรรมขับเคลื่อนคุณธรรมจริยธรรมของแต่ละภาคส่วนอย่างชัดเจน และต่อเนื่อง
- 7) ผู้บริหารระดับสูง/หน่วยงานต้องสนับสนุนด้านคุณธรรมจริยธรรมอย่างชัดเจนและเป็นแบบอย่างที่ดี
- 8) เชื่อมโยงกิจกรรม โครงการ การดำเนินงานขององค์กรให้สอดคล้องกับการส่งเสริมคุณธรรมเชิงนโยบาย
- 9) ควรมีหน่วยงานเชื่อมโยงการดำเนินงานเชิงบูรณาการทุกภาคส่วน และมีการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงาน
- 10) ให้หน่วยงานภาควิชาของค์ความรู้ด้านการขับเคลื่อนคุณธรรมสู่ภาคอื่นๆ สร้างการขับเคลื่อนโดยสมัครใจ โดยสร้างข้อตกลงร่วมกันในการขับเคลื่อน
- 11) ตั้งคณะทำงานติดตามประเมินผลการขับเคลื่อนโดยมาจากผู้แทนของทุกเครือข่าย
- 12) รณรงค์สื่อสารสร้างกระแสการส่งเสริมคุณธรรม การเป็นองค์กรคุณธรรม ให้สังคมตระหนัก เข้าใจ เข้าถึงและร่วมปฏิบัติ เป็นกิจวัตร

ระดับนโยบาย

- 1) ผู้บริหารระดับจังหวัดและประเทศให้ความสำคัญ กำหนดเรื่องคุณธรรมเป็นนโยบายสาธารณะ และมีงบประมาณสนับสนุนการขับเคลื่อนสังคมคุณธรรม
- 2) กำหนดกลุ่มเป้าหมายการดำเนินงานนำร่องที่ชัดเจน เพื่อนำคุณธรรมไปสู่รูปธรรม
- 3) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการส่งเสริมคุณธรรม
- 4) ให้จังหวัดทำแผนส่งเสริมคุณธรรม และเชื่อมโยงบรรจุในแผนท้องถิ่น
- 5) ให้จังหวัดสนับสนุนการจัดตั้งศูนย์สมัชชาคุณธรรมระดับจังหวัด โดยมีองค์ประกอบจาก 4 ภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน ภาคประชาสังคมและชุมชน เครือข่ายเด็กและเยาวชน เพื่อเป็นศูนย์กลางในการขับเคลื่อนงานส่งเสริมคุณธรรมของแต่ละจังหวัด
- 6) ใช้หลักคุณธรรม/ธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการในทุกภาคส่วน
- 7) กำหนดให้เรื่องคุณธรรมเป็นหลักสูตรในทุกระดับการศึกษา
- 8) ให้ภาครัฐนำข้อเสนอเชิงนโยบายไปสื่อสารให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับทราบ

4. ขบวนการขับเคลื่อนคุณธรรมพื้นที่ภาคกลาง

● องค์กรภาครัฐ

- จังหวัดคุณธรรม
- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- โรงเรียนคุณธรรม
- โรงพยาบาล

- องค์การภาคธุรกิจ
 - สภาอุตสาหกรรมจังหวัด
 - หอการค้าจังหวัด
 - บริษัทประชารัฐจังหวัด
 - สมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัด
 - ศูนย์ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมภาคธุรกิจ
- เครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคม และชุมชน
 - เครือข่ายสิ่งแวดล้อม
 - สภาวัฒนธรรมจังหวัด
 - สภาองค์กรชุมชนตำบล
 - กองทุนสวัสดิการชุมชน
 - เครือข่ายสิ่งแวดล้อมจังหวัด
 - คณะกรรมการธรรมภิบาลจังหวัด
- เครือข่ายเด็กและเยาวชน
 - สภาเด็กและเยาวชน
 - เครือข่ายบัณฑิตคืนถิ่นภาคกลาง - ตะวันออก

อ้างอิง:

ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน). 2560. ประชุมจัดทำแผนการขับเคลื่อนสังคมคุณธรรมเพื่อเตรียมการจัดงานสัปดาห์คุณธรรมภาคกลางของเครือข่ายภาคประชาสังคม. 25 กุมภาพันธ์ 2560 ณ ห้องมรกต ชั้น 1 โรงแรมแกรนด์ รอยัล พลาซ่า อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา.

ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน). 2560. ประชุมจัดทำแผนการขับเคลื่อนสังคมคุณธรรมเพื่อเตรียมการจัดงานสัปดาห์คุณธรรมภาคกลางของเครือข่ายภาครัฐ. 27 กุมภาพันธ์ 2560 ณ ห้องทับทิม ชั้น 1 โรงแรมแกรนด์ รอยัล พลาซ่า อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา.

ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน). 2560. ประชุมจัดทำแผนการขับเคลื่อนสังคมคุณธรรมเพื่อเตรียมการจัดงานสัปดาห์คุณธรรมภาคกลางของเครือข่ายเด็กและเยาวชน. 28 กุมภาพันธ์ 2560 ณ ห้องบรรยายสรุป ชั้น 2 ที่ว่าการอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี.

ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน). 2560. ประชุมหารือแนวทางการขับเคลื่อนองค์กรเครือข่ายคุณธรรมเพื่อเตรียมการจัดงานสัปดาห์คุณธรรมภาคกลาง. 20 กุมภาพันธ์ 2560 ณ ห้องประชุมทับทิม ชั้น 1 โรงแรมแกรนด์ รอยัล พลาซ่า อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา.

ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน). 2560. ประชุมจัดทำแผนการขับเคลื่อนสังคมคุณธรรมเพื่อเตรียมการจัดงานสัปดาห์คุณธรรมภาคกลางของเครือข่ายองค์กรภาคธุรกิจ. 4 มีนาคม 2560 ณ ห้องประชุม 1 ชั้น 16 ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน).

ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) และศูนย์สำรวจความคิดเห็น “นิด้าโพล” สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า). 2559. โครงการสำรวจสถานการณ์คุณธรรมของสังคมไทยภาคกลาง. กรุงเทพฯ: ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน).

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. 2560. โครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor Development).

https://cabinet.soc.go.th/soc/Program2-3.jsp?top_serl=99320088

(สืบค้น 2 มีนาคม 2560).